

Memorandwm Esboniadol ar gyfer Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Gofynion Rhagnodedig a'r Cynllun Diofyn) (Diwygio) (Cymru) 2024

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan yr Is-adran Diwygio Cyllid Llywodraeth Leol ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Gofynion Rhagnodedig a'r Cynllun Diofyn) (Diwygio) (Cymru) 2024. Rwyf wedi fy modloni bod y manteision yn cyfiawnhau'r costau tebygol.

Rebecca Evans
Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
5 Rhagfyr 2023

RHAN 1

1 Disgrifiad

- 1.1 Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yw'r system y mae awdurdodau lleol yng Nghymru yn ei defnyddio i ddarparu cymorth i aelwydydd incwm isel wrth iddynt fodloni eu hatebolwydd i dalu'r dreth gyngor.
- 1.2 Mae'r offeryn statudol hwn yn gwneud diwygiadau i Reoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013 a Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2013 (y cyfeirir atynt gyda'i gilydd yn y Memorandwm Esboniadol hwn yn "Rheoliadau 2013"). Mae'n uwchraddio ffigurau penodol a ddefnyddir i gyfrifo hawlogaeth ceisydd i ostyngiad o dan Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor, a'r lefel ddilynol o ostyngiad, ac mae hefyd yn gwneud diwygiadau technegol a diwygiadau canlyniadol penodol.

2 Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

- 2.1 Dim.

3 Y cefndir deddfwriaethol

- 3.1 Mewnosododd adran 10 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 2012 ac Atodlen 4 iddi adran 13A newydd ac Atodlen 1B newydd yn Neddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 ("Deddf 1992"). Roedd y darpariaethau hyn yn galluogi Gweinidogion Cymru i gyflwyno Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yng Nghymru drwy reoliadau.
- 3.2 Mae'r offeryn statudol hwn wedi'i wneud yn unol â phwerau yn adran 13A ac Atodlen 1B i Ddeddf 1992. Mae'r offeryn yn ddarostyngedig i gymeradwyaeth gan y Senedd (y weithdrefn gadarnhaol ddrafft) yn rhinwedd adran 13A(4) ac (8) o Ddeddf 1992.

4 Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

- 4.1 Er mwyn adlewyrchu cynnydd mewn costau byw, mae'r offeryn statudol hwn yn diwygio Rheoliadau 2013 i uwchraddio ffigurau penodol yn y Rheoliadau hynny a ddefnyddir i gyfrifo hawlogaeth i ostyngiad o ran y dreth gyngor, a swm unrhyw ostyngiad a roddir i geiswyr yn ystod y flwyddyn ariannol 2024-25. Mae hefyd yn gwneud mân newidiadau technegol, newidiadau cyflwyniadol a newidiadau canlyniadol i Reoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2013.

Y cefndir

- 4.2 Roedd Deddf Diwygio Lles 2012 yn cynnwys darpariaethau i ddiddymu Budd-dal y Dreth Gyngor o 31 Mawrth 2013 ymlaen. O 1 Ebrill 2013 ymlaen, trosglwyddwyd y cyfrifoldeb am ddarparu cymorth o ran y dreth gyngor i

awdurdodau lleol yn Lloegr. Trosglwyddwyd cyllid sefydlog, a oedd wedi'i leihau 10% o gymharu â chostau 2012-13, i Lywodraeth Cymru a Llywodraeth yr Alban er mwyn i'r Llywodraethau Datganoledig ddatblygu cynlluniau newydd.

- 4.3 Wedi penderfyniad Llywodraeth y DU, ceisiodd Llywodraeth Cymru ddarpariaethau yn Neddf Cyllid Llywodraeth Leol 2012, a ddiwygiodd Ddeddf 1992, i roi pwerau gweithredol i Weinidogion Cymru gyflwyno Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yng Nghymru drwy reoliadau.
- 4.4 Cymeradwywyd Rheoliadau 2013 gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 26 Tachwedd 2013.
- 4.5 Darparodd Llywodraeth Cymru £244 miliwn yn y Setliad Llywodraeth Leol i Gynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ar gyfer 2013-14. Cafodd hyn ei ariannu'n rhannol gan y gyllideb sefydlog gwerth £222 miliwn a drosglwyddwyd o Lywodraeth y DU. Rhoddodd Llywodraeth Cymru £22 miliwn yn ychwanegol i alluogi awdurdodau lleol i barhau i roi hawlogaeth lawn i gymorth i bob ceisydd cymwys. Ers hynny, mae Llywodraeth Cymru wedi parhau i roi £244 miliwn ar gyfer y setliad llywodraeth leol bob blwyddyn.

Rheoliadau 2013

- 4.6 Yn cyd-fynd â'r darpariaethau yn Neddf 1992, mae Rheoliadau 2013 yn llywodraethu'r modd y caiff Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor eu rhoi ar waith yng Nghymru. Seiliwyd y rheoliadau hyn yn agos ar reolau blaenorol Budd-dal y Dreth Gyngor er mwyn atal aelwydydd incwm isel rhag wynebu newidiadau sydyn yn lefel y cymorth roeddent yn ei gael. O 1 Ebrill 2013 ymlaen, cafodd pob ceisydd cymwys ei drosglwyddo'n awtomatig ac yn ddi-dor o Fudd-dal y Dreth Gyngor i Gynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Os yw ceisydd yn cael Cymhorthdal Incwm, Lwfans Ceisio Gwaith yn Seiliedig ar Incwm, Lwfans Cyflogaeth a Chymorth yn Seiliedig ar Incwm, Credyd Pensiwn, neu Warrant Credyd Pensiwn, mae ganddo hawl i'r gostyngiad mwyaf a'r gostyngiad llawn o ran ei atebolrwydd i dalu'r dreth gyngor. Mae tua 44% o geiswyr Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yng Nghymru yn cael y budd-daliadau pasbortio hyn.
- 4.7 Os nad yw ceisydd yn cael unrhyw un o'r budd-daliadau pasbortio, cyfrifir y swm wythnosol o arian y bernir ei fod ei angen i fyw. Gelwir y swm hwn yn 'swm cymwysadwy' ac mae'n cynnwys dwy ran.
  - Y rhan gyntaf yw'r lwfans personol sef y swm sylfaenol sydd ei angen ar berson i fyw, sy'n amrywio yn ôl amgylchiadau'r aelwyd. Er enghraifft, mae'r lwfans ar gyfer cwpl sydd â phlant yn uwch na'r lwfans ar gyfer person sengl heb blant. Mae'r lwfansau hyn hefyd yn cael eu pennu ar gyfraddau uwch ar gyfer y rhai sydd wedi cyrraedd Oedran Pensiwn y Wladwriaeth.
  - Yr ail ran yw'r premiwm sef symiau ychwanegol sy'n cael eu hychwanegu i adlewyrchu unrhyw amgylchiadau personol sy'n cynyddu

costau byw, er enghraifft anabledd neu gyfrifoldebau gofalu. Unwaith y mae'r swm cymwysadwy wedi'i benderfynu, caiff lefel incwm y ceisydd ei gyfrifo.

- 4.8 Ar gyfer Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor, caiff y rhai sy'n cael Credyd Cynhwysol eu trin yn yr un modd â cheiswyr nad ydynt wedi'u pasbortio. Fodd bynnag, yn hytrach na chyfrifo 'swm cymwysadwy', defnyddir yr 'uchafswm' (a gyfrifir yn eu cais am Credyd Cynhwysol).
- 4.9 Os yw'r swm cymwysadwy neu'r uchafswm yn uwch nag incwm y ceisydd a gyfrifir, mae ganddo hawl i'r gostyngiad mwyaf o ran ei atebolrwydd i dalu'r dreth gyngor. Os yw'r incwm yn uwch na'r swm cymwysadwy, mae'r hawlogaeth wythnosol yn cael ei gostwng 20c am bob £1 o incwm wythnosol dros ben, hyd nes y tynnir yr hawlogaeth yn ôl. Gelwir hyn yn tapr.
- 4.10 Gellir gwneud addasiadau i uchafswm y gostyngiad y gall person ei gael er mwyn ystyried oedolion sy'n byw yn yr annedd nad ydynt yn ddibynyddion y ceisydd ac y thybir felly eu bod yn gwneud cyfraniad ariannol i'r aelwyd (didyniadau annibynyddion).
- 4.11 Yn ogystal, gellir gwneud addasiadau er mwyn ystyried cynilion. Os oes gan geisydd gyfalaf o £6,000 (neu £10,000 ar gyfer ceiswyr o oedran pensiwn) neu lai, caiff hyn ei anwybyddu wrth gyfrifo a oes ganddo hawl i ostyngiad.
- 4.12 Os oes gan geisydd o oedran gweithio gyfalaf rhwng £6,000 ac £16,000, bydd yr awdurdod lleol yn ei ystyried yn incwm. Gelwir hyn yn incwm tariff. Bydd yr awdurdod lleol yn tybio bod gan geisydd incwm o £1 yr wythnos am bob £250 o gyfalaf rhwng £6,000 ac £16,000. Bydd hyn yn cael ei ychwanegu at incwm arall i gyfrifo a oes gan geisydd hawl i ostyngiad, ac os felly, swm y gostyngiad hwnnw.
- 4.13 Os oes gan geisydd o oedran pensiwn gyfalaf rhwng £10,000 ac £16,000, bydd yr awdurdod lleol yn ei ystyried yn incwm. Bydd yr awdurdod lleol yn tybio bod gan geisydd incwm o £1 yr wythnos am bob £500 o gyfalaf rhwng £10,000 ac £16,000. Bydd hyn yn cael ei ychwanegu at incwm arall i gyfrifo a oes gan geisydd hawl i ostyngiad, ac os felly, swm y gostyngiad hwnnw.

Ffigurau uwchraddio ar gyfer 2024-25

- 4.14 Mae'r offeryn statudol hwn yn diwygio Rheoliadau 2013 er mwyn uwchraddio ffigurau ariannol a ddefnyddir i gyfrifo hawlogaeth i ostyngiad yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru.
- 4.15 Mae'r offeryn statudol hefyd yn ceisio uwchraddio nifer o ffigurau eraill sydd wedi'u cynnwys yn Rheoliadau 2013. Mae'r rhain yn cynnwys y canlynol.
- Lwfansau personol mewn perthynas â phobl o oedran gweithio a phremiymau gofalwyr a phobl anabl
Mae'r ffigurau ariannol mewn cysylltiad â'r lwfansau hyn wedi'u diwygio ac wedi'u cynyddu yn unol â'r cynnydd mewn costau byw. Y confensiwn

yw uwchraddio yn unol â ffigur y Mynegai Prisiau Defnyddwyr ar gyfer mis Medi y flwyddyn flaenorol (2023), sef 6.7%.

- Lwfansau personol mewn perthynas â phensiynwyr
Mae'r ffigurau ariannol mewn cysylltiad â chyfraddau pensiynwyr wedi'u diwygio ac maen nhw'n gyson â Budd-dal Tai. Mae'r rhain wedi'u cyfrifo gyda chymorth yr Adran Gwaith a Phensiynau ac maen nhw wedi'u huwchraddio gan wahanol weithdrefnau. Er enghraifft, mae'r Warrant Isafswm Safonol Credyd Pensiwn yn cael ei uwchraddio gan enillion, tra bod y Pensiwn Ychwanegol a'r cynyddrannau yn cael eu huwchraddio gan brisiau.
- Didyniadau annibynyddion
Mae'r ffigurau ariannol ar gyfer y bandiau incwm a'r didyniadau a wneir mewn perthynas ag annibynyddion wedi'u huwchraddio. Os na wneir diwygiadau, ni fyddai'r didyniadau o ddyfarniadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn briodol gan na fyddai'r trothwyon incwm yn adlewyrchu enillion cyfartalog ac ni fyddai'r didyniad yn adlewyrchu cyfanswm cost y dreth gyngor.

Diwygiadau Ychwanegol

4.16 Yn ogystal ag uwchraddio'r ffigurau ariannol, mae'r offeryn statudol hwn yn gwneud nifer o ddiwygiadau eraill i Reoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2013. Mae'r diwygiadau hyn yn gwneud darpariaeth ar gyfer ymdrin â'r mathau o daliadau a ganlyn ac yn sicrhau bod Rheoliadau 2013 yn parhau yn gyfredol ac yn addas i'r diben.

Ôl-daliadau Lwfans Rhiant Gweddw a Chymorth Profedigaeth

4.17 Bydd y diwygiad arfaethedig i Reoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2013 yn sicrhau nad effeithir yn negyddol ar unrhyw geisydd sy'n byw yng Nghymru oherwydd ei fod wedi cael ôl-daliad Lwfans Rhiant Gweddw neu Daliad Cymorth Profedigaeth yn ôl-weithredol.

4.18 Mae'r diwygiad yn gwneud darpariaeth i ddiystyru unrhyw daliad a geir wrth gyfrifo cyfalaf ceisydd o dan y cynllun.

4.19 Mae'r diwygiad yn cynnig y byddai unrhyw ddyfarniad o Daliad Cymorth Profedigaeth sydd wedi'i ôl-ddyddio yn cael ei gysoni â'r ddarpariaeth bresennol o ran dyfarniadau Taliad Cymorth Profedigaeth ac yn cael ei ddiystyru am gyfnod o 12 mis. Bydd unrhyw ôl-daliad Lwfans Rhiant Gweddw yn parhau i gael ei ddiystyru o gyfalaf unigolyn.

Taliadau Digollediad Swyddfa'r Post

4.20 Mae Llywodraeth y DU wedi cyhoeddi cyllid i alluogi Swyddfa'r Post i gyflwyno cynlluniau a threfniadau digollediad ar gyfer gwahanol garfannau o bostfeistri. Mae'r rhain yn cynnwys Cynllun Diffygion Horizon, sef trefniadau digollediad

ar gyfer postfeistri y cafodd eu heuogfarnau eu gwrthdroi a chynllun digollediad ar gyfer postfeistri na chawsant dâl cydnabyddiaeth yn ystod cyfnod atal dros dro.

- 4.21 Bydd diwygiad yn sicrhau nad effeithir yn negyddol ar unrhyw geisydd sy'n byw yng Nghymru oherwydd ei fod yn cael taliad digollediad neu daliad cymorth a wneir mewn cysylltiad â methiannau system Horizon Swyddfa'r Post.
- 4.22 Mae'r diwygiad yn gwneud darpariaeth i ddiystyru unrhyw daliad digollediad neu daliad cymorth a geir wrth gyfrifo cyfalaf ceisydd a didyniad annibynnydd o dan y cynllun.

Y Cynllun Taliad Niwed Drwy Frechiad

- 4.23 Ers mis Rhagfyr 2020, mae'r Cynllun Taliad Niwed Drwy Frechiad wedi cynnwys COVID-19 ac mae'r cynllun bellach yn prosesu'r hawliadau hyn. Mae'r mwyafrif o ddyfarndaliadau y Cynllun Taliad Niwed Drwy Frechiad eisoes wedi'u diystyru mewn perthynas â digollediad am niwed personol. Fodd bynnag, nid yw hyn ar hyn o bryd yn gymwys i bartneriaid unigolion sydd wedi'u brechu sy'n cael taliad sy'n deillio o ddyfarndal o dan y Cynllun Taliad Niwed Drwy Frechiad.
- 4.24 Bydd y diwygiad arfaethedig i Reoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2013 yn sicrhau nad effeithir yn negyddol ar unrhyw geisydd sy'n byw yng Nghymru oherwydd ei fod yn cael taliad o dan Ddeddf Taliadau Niwed Drwy Frechiad 1979 mewn cysylltiad â phartner.
- 4.25 Mae'r diwygiad yn gwneud darpariaeth i ddiystyru taliad a geir wrth gyfrifo cyfalaf ceisydd o dan y cynllun.

Yr Ymchwiliad i Waed Heintiedig

- 4.26 Ym mis Gorffennaf 2022, cyhoeddodd yr Ymchwiliad i Waed Heintiedig ei adroddiad interim cyntaf. Roedd yr adroddiad hwn yn cynnwys nifer o argymhellion ar gyfer fframwaith taliadau iawndal a gwneud iawn i ddioddefwyr gwaed heintiedig. Argymhellodd yr adroddiad y dylid gwneud taliadau iawndal interim gwerth £100,000 i unigolion sydd wedi'u heintio a phartneriaid mewn profedigaeth sydd wedi'u cofrestru ar gynllun cymorth gwaed heintiedig y DU.
- 4.27 Pan fo person sydd wedi'i heintio neu ei bartner mewn profedigaeth wedi marw cyn y gellid gwneud y taliad interim, cytunodd y Llywodraeth y byddai'r taliad interim gwerth £100,000 yn cael ei dalu i ystad y person hwnnw.
- 4.28 Bydd diwygiad i Reoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2013 yn sicrhau nad effeithir yn negyddol ar unrhyw geisydd sy'n byw yng Nghymru oherwydd ei fod yn cael taliad iawndal interim gwaed heintiedig o ystad ei riantartner ymadawedig.

4.29 Mae'r diwygiad yn gwneud darpariaeth i ddiystyru taliad a geir wrth gyfrifo cyfalaf ceisydd o dan y cynllun.

Mân ddiwygiadau technegol a diwygiadau canlyniadol

4.30 Cynigir rhai mân ddiwygiadau technegol pellach i Reoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2013 er mwyn sicrhau bod darpariaethau yng Nghymru yn gyson â darpariaethau Lloegr a darpariaethau budd-dal tai. Mae'r rhain yn sicrhau pan fo ceisydd sy'n bensynwr yn gyfrifol am berson ifanc sy'n cael Taliad Annibyniaeth y Lluoedd Arfog fod hynny yn cael ei ystyried wrth benderfynu cymhwysra. Mae'r diwygiad hefyd yn sicrhau bod y rhestr o faterion y mae'n rhaid eu diystyru o ran didyniadau annibynyddion mewn perthynas â phobl o oedran gweithio hefyd yn gymwys i bensynwyr.

4.31 Bydd diwygiad canlyniadol hefyd yn adlewyrchu newidiadau i'r dirwedd ddeddfwriaethol yn sgil Deddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) 2022 a ddaw i rym o fis Ebrill 2024 ymlaen.

RHAN 2: ASESIAD EFFAITH RHEOLEIDDIOL

Yr opsiynau

Opsiwn 1 – Gwneud dim

- 1 Pe bai'r ffigurau ariannol a ddefnyddir i asesu lwfansau aelwydydd yn y prawf modd ar gyfer gostyngiad y dreth gyngor yn parhau'n sefydlog, byddai'r meini prawf ychydig yn llai hael i geiswyr nad ydynt wedi'u pasbortio a byddai hyn yn arwain at leihad bach mewn cymorth mewn termau real.
- 2 Byddai'r ffigurau ariannol a ddefnyddir i asesu cymhwystra aelwydydd ag annibynyddion wedi dyddio. O ganlyniad, ni fyddai'r trothwyon incwm yn adlewyrchu enillion cyfartalog ac ni fyddai'r addasiad a wneir i ostyngiad terfynol y dreth gyngor yn adlewyrchu cyfanswm cost y dreth gyngor.
- 3 Os na wneir diwygiadau canlyniadol i Reoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2013, byddai hyn yn golygu na fyddent yn ystyried newidiadau i fudd-daliadau lles cysylltiedig na deddfwriaethau eraill. Gallai hyn roi rhai ceiswyr o dan anfantais drwy ostwng eu hawlogaeth i gymorth, neu ddod â'r hawlogaeth i ben. Gallai hefyd achosi dryswch i geiswyr a chynyddu'r baich gweinyddol ar awdurdodau lleol a darparwyr cyngor.
- 4 Os na wneir y diwygiadau i ddiystyru'r ystod o gynlluniau digollediad a nodir, gellid effeithio'n negyddol ar geisydd yng Nghymru yn sgil gostwng ai hawlogaeth i gymorth, neu ei cholli.

Opsiwn 2 – Gwneud Rheoliadau diwygio

- 5 Byddai'r opsiwn hwn yn golygu y byddai diwygiadau yn cael eu gwneud i uwchraddio'r ffigurau ariannol yn Rheoliadau 2013 yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru, y cynnydd mewn costau byw a'r newidiadau i fudd-daliadau cymwys.
- 6 Bydd y ffigurau ariannol mewn perthynas â chyfraddau pobl o oedran gweithio, pobl anabl neu ofalwyr yn parhau i godi gyda chostau byw: mae hyn yn 6.7%, fel y'i mesurir gan y Mynegai Prisiau Defnyddwyr. Bydd y lwfansau personol ar gyfer pob pensiynwr yn cael eu huwchraddio i adlewyrchu'r lwfans personol uwch a ddarperir gan y system Budd-dal Tai. Byddai'r cynnydd yn cyd-fynd â Gwarant Isafswm Safonol Llywodraeth y DU (o ran Credyd Pensiwn) ynghyd ag uchafswm y Credyd Cynilion (o ran Credyd Pensiwn).
- 7 Byddai'r ffigurau ariannol a ddefnyddir i gyfrifo'r addasiad ar gyfer didyniadau annibynyddion yn cael eu huwchraddio. Byddai'r trothwyon incwm mewn perthynas ag annibynyddion yn cael eu huwchraddio i adlewyrchu enillion cyfartalog a byddai didyniadau annibynyddion Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn adlewyrchu'r cynnydd cyfartalog yn y dreth gyngor.
- 8 Byddai'r diwygiadau technegol a'r diwygiadau canlyniadol angenrheidiol hefyd yn cael eu gwneud.

- 9 Byddai'r diwygiadau yn diystyru'r ystod o gynlluniau digollediad wrth gyfrifo hawlogaeth ceisydd ac yn sicrhau y byddai unrhyw gymorth y mae ganddo hawl iddo yn parhau.

Y costau a'r manteision

Y costau

Opsiwn 1 – Gwneud dim

- 10 Os na fydd y ffigurau ariannol ar gyfer lwfansau pobl o oedran gweithio a phensiynwyr yn codi yn unol â chostau byw (fel y'u mesurir gan y Mynegai Prisiau Defnyddwyr), byddai'r rhai sy'n cael cymorth gan Gynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn cael ychydig yn llai mewn termau real.
- 11 Byddai'r ffigurau ariannol a ddefnyddir i asesu cymhwysra aelwydydd ag annibynyddion wedi dyddio. Ni fyddai'r broses gyfrifo yn sicrhau asesiad teg o incwm annibynyddion neu gyfanswm cost y dreth gyngor. Mae perygl y byddai'r elfen hon o'r cynllun yn cael ei hystyried yn annheg neu'n anghyfartal.
- 12 Os na fydd y diwygiadau technegol na'r diwygiadau canlyniadol i Reoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2013 yn cael eu gwneud, ni fyddent yn gyson â darpariaethau Budd-dal Tai na budd-daliadau cysylltiedig eraill. Byddai hyn yn arwain at gyfeiriadau a fyddai'n anghyson â'r system fudd-daliadau gyfan a gellid rhoi rhai ceiswyr o dan anfantais drwy leihau eu hawlogaeth i gymorth. Gallai hyn, o bosibl, arwain at faich gweinyddol ychwanegol ar awdurdodau lleol a darparwyr cyngor. Gallai hyn hefyd arwain at ddryswch i rai ceiswyr a allai, o ganlyniad, gael eu trin yn wahanol iawn o dan gynlluniau budd-daliadau.

Y manteision

- 13 Byddai peidio ag uwchraddio ffigurau lwfansau pobl o oedran gweithio a phensiynwyr yn helpu i gyfyngu ar unrhyw gynnydd yng nghyfanswm gostyngiadau o dan Gynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Mae hyn yn golygu y gallai awdurdodau lleol godi mwy o refeniw ar gyfer gwasanaethau lleol. Fodd bynnag, byddai peidio ag uwchraddio ffigurau mewn perthynas â didyniadau annibynyddion yn arwain at ostyngiadau uwch o ran y dreth gyngor i aelwydydd perthnasol, nag y byddent fel arall.

Opsiwn 2 – Gwneud Rheoliadau diwygio

Y costau

- 14 Byddai uwchraddio'r ffigurau ariannol mewn cysylltiad â lwfansau pensiynwyr a phobl o oedran gweithio yn cynyddu ychydig gyfanswm y gostyngiadau o dan Gynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Fodd bynnag, pe bai'r ffigurau ariannol mewn perthynas â didyniadau annibynyddion hefyd yn cael eu huwchraddio, byddai hyn yn lliniaru rhywfaint ar y cynnydd yng nghyfanswm y

gostyngiadau. O ganlyniad, ni ddisgwylir i gyfanswm gostyngiadau'r dreth gyngor gynyddu'n sylweddol o ganlyniad i'r uwchraddio.

- 15 Disgwylir i nifer y bobl yng Nghymru sy'n cael taliadau gan y Cynllun Taliad Niwed Drwy Frechiad a chynlluniau iawndal Swyddfa'r Post neu gynlluniau iawndal gwaed heintiedig fod yn fach, heb fawr o effaith ar Gynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Nid oes sicrwydd ynghylch nifer y bobl a fyddai'n cael ôl-daliad Lwfans Rhiant Gweddwr neu Daliad Cymorth Profedigaeth yn ôl-weithredol ond disgwylir i'r nifer fod yn uwch. Fodd bynnag, ni fydd nifer y bobl sy'n gymwys i gael cymorth gan Gynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn newid, yn hytrach, mae'r diystyriadau yn diogelu'r bobl hynny sydd eisoes â hawl i ostyngiad neu sydd eisoes yn ei gael.

Y manteision

- 16 Bydd uwchraddio'r ffigurau ariannol yn Rheoliadau 2013 yn sicrhau bod y lwfans personol ar gyfer ceiswyr o oedran gweithio yn parhau i gynyddu yn unol â'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr (6.7%).
- 17 Bydd uwchraddio'r ffigurau ariannol mewn cysylltiad â'r lwfans personol ar gyfer pensiynwyr yn golygu bod y lwfans yn parhau i gynyddu yn unol â'r Gwarant Isafswm Safonol yn ogystal â'r Credyd Cynilion. Bydd cynnal y lwfans personol uwch ar gyfer Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn helpu aelwydydd incwm isel sy'n cyrraedd oedran pensiwn y wladwriaeth i fodloni eu hatebolrwydd i dalu'r dreth gyngor. Fel arall, mae'n bosibl y gallant gael llai o fudd-dal tai o gymharu â phensiynwr sydd eisoes wedi cyrraedd oedran pensiwn.
- 18 Os caiff y ffigurau ariannol o ran cyfraddau didyniadau annibynyddion eu huwchraddio, bydd hyn yn sicrhau bod y broses gyfrifo a ddefnyddir i asesu cymhwysra aelwydydd annibynyddion yn parhau i fod yn gyfredol. Byddai'r broses gyfrifo yn parhau i sicrhau asesiad teg o incwm annibynyddion a chost y dreth gyngor. Bydd hyn yn sicrhau bod y system yn parhau i fod yn deg a chyfartal.
- 19 Yn rhan o'r Rheoliadau hyn, gwneir diwygiadau canlyniadol a diwygiadau technegol sy'n gysylltiedig â newidiadau lles ehangach a wneir gan Lywodraeth y DU. Byddai hyn yn sicrhau bod Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn adlewyrchu newidiadau a wneir i fudd-daliadau nawdd cymdeithasol rhyngberthynol sy'n aml yn penderfynu hawlogaeth i ostyngiad. Byddai hyn hefyd yn osgoi baich gweinyddol ychwanegol ar awdurdodau lleol neu ddarparwyr cyngor sy'n deillio o ymwneud â gwahanol systemau.

Sectorau

- 20 Yn ystod y cyfnod o ddatblygu cynigion i gyflwyno Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yng Nghymru, ymgynghorwyd â llywodraeth leol a'r sector gwirfoddol. Mae awdurdodau lleol wedi cael gwybod am y diwygiadau arfaethedig ar gyfer 2024-25.
- 21 Ni fydd y ddeddfwriaeth hon yn effeithio ar y sector busnes.

Dyletswyddau

- 22 Wrth ddrafftio'r Rheoliadau hyn, ystyriwyd y ddyletswydd ar Weinidogion Cymru i hyrwyddo cydraddoldeb a dileu gwahaniaethu.
- 23 Cwblhawyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb o ran cyflwyno Rheoliadau 2013.
- 24 Darperir yr offeryn statudol hwn yn ddwyieithog. Caiff Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor eu rhoi ar waith gan awdurdodau lleol sydd â

dyletswyddau cyffredinol i gydymffurfio â dyletswyddau'n ymwneud â'r Gymraeg a datblygu cynaliadwy.

- 25 Ystyriwyd hefyd a ellid defnyddio Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor i wella cyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg gan beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Gan mai unig ddiben Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yw darparu cymorth i aelwydydd incwm isel i fodloni eu hatebolrwydd i dalu'r dreth gyngor, ystyrir nad oes cyfleoedd o'r fath.
- 26 Bydd cynnal hawlogaethau llawn i Gynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn parhau i helpu aelwydydd incwm isel i fodloni eu hatebolrwydd i dalu'r dreth gyngor ac, felly, bydd yn cyfrannu at ymrwymiad Llywodraeth Cymru i wneud y dreth gyngor yn decach.

Asesu'r gystadleuaeth

- 27 Mae'r Rheoliadau hyn wedi'u sgorio yn erbyn y prawf hidlo cystadleuaeth. Nodwyd na fydd effaith niweidiol ar gystadleuaeth.

Ymgynghori

- 28 Nid oes gofyniad i ymgynghori, ac ni chynhaliwyd ymgynghoriad ffurfiol mewn cysylltiad â'r offeryn statudol hwn. Ymgynghorwyd ar Reoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2013 a cheir manylion yn yr Asesiadau Effaith Rheoleiddiol sy'n cyd-fynd â'r Rheoliadau hynny. Mae trafodaethau yn cael eu cynnal rhwng swyddogion Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol er mwyn parhau i sicrhau bod yr holl newidiadau a wneir o fudd i geiswyr. Ni ellir cwblhau'r Rheoliadau nes bod yr Adran Gwaith a Phensiynau wedi darparu ffigurau mewn perthynas ag uwchraddio. Fel arfer, mae hyn yn digwydd yn ystod yr wythnos cyn gosod sy'n golygu felly nad oes cyfle i ymgynghori. Rhaid gwneud y Rheoliadau cyn 31 Ionawr cyn y flwyddyn ariannol gan mai erbyn y dyddiad hwn y mae'n rhaid i awdurdod wneud ei gynllun.

Adolygu ar ôl gweithredu

- 29 Mae angen diwygiadau yn flynyddol er mwyn uwchraddio'r ffigurau ariannol a ddefnyddir i gyfrifo hawlogaethau i ostyngiadau. Mae hyn yn rhoi cyfle i adolygu'r ddeddfwriaeth.